

maintains the idea that a democratic political regime is unthinkable outside the interaction between the state and civil society. Civil society is becoming a positive, constructive force, which can limit the state with its independence, and therefore is extremely important for the development of democracy, because it is able to limit the arbitrariness of the state and retranslate the relations to the public. Under a democratic political regime, the parameters and limits of state intervention are determined by the needs of civil society. In this context, constitutional changes should relate to changes in the constitutional system – a category that includes the basics of state and social order of Ukraine.

Keywords: Ukraine, democracy, democratic political regime, constitutional process, form of government, civil society, state.

DOI: 10.33663/2524-017X-2021-12-53

УДК 340.132.6:342.565.2(477)

*Тернавська Вікторія Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри охорони праці
і навколишнього середовища
Київського національного університету
будівництва і архітектури
ORCID 0000-0003-2102-619X*

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПРАВА ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток правової системи України пов'язаний не лише з прийняттям нових нормативно-правових актів, але систематичним внесенням змін і доповнень до чинних правових актів. Динаміка змістовного розвитку національного права та абстрактність положень правових норм викликають певні труднощі в учасників суспільних відносин у процесі реалізації права. Теоретично, як слушно зазначив О. Холмс, «кожен документ, що претендує на серйозність та певну юридичну силу», повинен мати одне значення задля досягнення певного результату, однак на практиці часто все виявляється не так, оскільки навіть у тлумачному словнику один і той самий термін має декілька значень [1, с. 417].

Належне дотримання, використання і застосування норм права потребують адекватного розуміння сенсу правових приписів. У процесі пізнання змісту правових норм актуалізується питання співвідношення істинності і правильності тлумачення права, оскільки баланс цих категорій є запорукою дотримання прав і свобод людини і громадянина, національних інтересів та суверенних прав Української держави, що в цілому становить предмет конституційно-правової політики держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика тлумачення права шляхом з'ясування відповідності тексту правої норми дійсній волі нормотворця вже давно стала предметом дослідження науковців. Різні методологічні аспекти поняття юридичного тлумачення та техніки інтерпретації права знайшли своє відображення у наукових розвідках П. Недбайла, С. Алексєєва, Н. Вопленка, А. Черданцева, М. Цвіка, В. Копейчикова, М. Козюбри, А. Малька, О. Скакун, А. Колодія, В. Котюка, І. Онишука, І. Шутака та інших. В той же час, питання інтерпретації права як форми і засобу реалізації конституційно-правової політики є найменш дослідженим в юридичній літературі.

Виходячи з вищезазначеного, метою даної статті є обґрунтування значимості тлумачення права не лише як форми реалізації конституційно-правової політики держави, але і засобу формування її змісту.

Основні результати досліджень. У процесі правової комунікації особливу роль відіграє інтерпретація права. Суб'єкти права, вступаючи у правові відносини певного виду, здійснюють тлумачення змісту правових норм вже на підсвідомому рівні з метою більш повного задоволення своїх суб'єктивних прав, реалізації законних інтересів та належного виконання юридичних обов'язків.

Зміст тлумачення права розглядається в декількох аспектах, які сформувалися ще в радянській юридичній науці, а саме: тлумачення здійснюється задля з'ясування смислу правових норм; тлумачення являє собою роз'яснення положень норм права; сутність тлумачення полягає у з'ясуванні і роз'ясненні норм права.

Усвідомлена участь особи у правовому житті суспільства неможлива без з'ясування смислу змісту правових норм. З'ясування має місце у всіх формах реалізації права – дотриманні, виконанні, використанні і застосуванні, однак з'ясування смислового змісту норм права у більшості не переходить у роз'яснення їх змісту. Натомість, роз'яснення смислу правових норм не може бути без його з'ясування, що зумовлено законами формальної логіки. У цьому контексті слушною видається думка Н. Вопленка про те, що процес з'ясування не виходить за рамки свідомості самого інтерпретатора, в той час, як роз'яснення є об'єктивізацією попередньої роботи мислення у формі акта роз'яснення [2, с. 6-8]. Відповідно, дотримання, виконання і використання норм права потребує лише з'ясування змісту права, натомість застосування права включає обидва елементи пізнання – спершу з'ясування, а потім роз'яснення, яке є обов'язковим елементом будь-якого правозастосовного акта, а саме мотивувальної його частини.

Необхідність тлумачення витікає, на думку А. Черданцева, із діалектики співвідношення норми права і дійсності [3, с. 474]. Такої ж позиції дотримується А. Зариський, говорячи про те, що застосування закону є процесом спроби співставити факти з правовими нормами, що викликає необхідність юридичного тлумачення [4]. Річ у тім, що норма права має загальний і абстрактний характер, що дозволяє охопити регулюванням велику кількість конкретних ситуацій, але які завжди різняться своєю індивідуальністю, своїм персоніфікованим характером. Як зазначив Р. Дворкін, «загадка виникає через те, що положення закону здаються описовими – вони стосуються того, якими виявляються справи за законом, а не того, якими вони повинні бути, – і все ж виявилось надто важко сказати, що саме вони описують» [5, с. 527-528]. Враховуючи це, а також наявні недоліки нормотворчого процесу, як-то наявність переважної більшості бланкетних та відсилочних норм у конституційному законодавстві та недодержання правил юридичної техніки, результатом чого є складність вираження або відсутність нормативного визначення спеціальних юридичних термінів, прогалини і колізії в нормативно-правових актах, виникає необхідність тлумачення правових актів. Тим не менш, закономірно постає питання, чи потрібно тлумачити кожен нормативно-правовий акт? В юридичній науці – як вітчизняній, так і зарубіжній, пануючою є думка, що тлумачення існує у будь-якому процесі реалізації права, а не лише у випадку цілеспрямованої інтерпретації незрозумілого закону чи конфлікту правових норм [3, с. 474]. Зокрема, А. Барак переконаний у тому, що кожен юридичний текст потребує інтерпретації. Більше того, «інтерпретація є попередньою умовою для перевірки дійсності норми ще до її екстракції з тексту» [6].

У загальній теорії права залежно від статусу суб'єктів права розрізняють офіційне (нормативне, казуальне) та неофіційне (побутове, професійне, доктринальне) тлумачення права [7, с. 252]. Всі види тлумачення права є важливими для ефективної реалізації правової політики держави. Так, побутове тлумачення здійснюється всіма суб'єктами права у процесі реалізації права, яке сприяє підвищенню рівня правової культури населення, що, своєю чергою, допомагає дотриманню законності і забезпеченню правопорядку в суспільстві. Однак, кваліфіковано роз'яснити зміст нормативно-правового акта може лише обізнана у праві особа, оскільки «чим недосконаліший закон, тим досконалішим, точнішим, тоншим має бути його роз'яснення» [8, с. 443].

Тлумачення права є невід'ємним елементом будь-якого виду юридичної діяльності – і правотворчої, і правозастосовної. Суб'єкт правотворчості, використовуючи відповідні засоби юридичної техніки для формулювання змісту правил поведінки та надання їм належної правової форми, здійснює тлумачення-з'ясування змісту правової норми з тим, щоб виключити у подальшому багатозначність чи некоректність її тлумачення безпосередньо адресатами. У подальшому нормотворець має право здійснювати офіційне аутентичне тлумачення-роз'яснення змісту виданих ним нормативно-правових актів для покращення правореалізаційної практики. Казуальне тлумачення є важливим для повсякденного процесу реалізації правової політики. Однак у таких випадках воно розглядається як важлива складова правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних справ, а тому має вузький спектр дії. В цілому, тлумачення правових норм в рамках саме юридичної діяльності являє собою інтелектуально-вольову діяльність, що має офіційний характер і спрямована на пізнання і роз'яснення сенсу права за допомогою певних способів (приймів) з метою найбільш

правильної реалізації норм права. Такої позиції дотримується більшість правознавців [2, с. 11; 8, с. 441]. Однак, серед усіх видів тлумачення саме нормативне делеговане та доктринальне тлумачення відіграють, на нашу думку, провідну роль у процесі реалізації конституційно-правової політики, оскільки сприяють не лише адекватному втіленню її положень в життя, але і формуванню відповідної правоінтерпретаційної політики.

Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції відповідно до ст. 150 Конституції України наділений правом офіційного тлумачення норм Конституції України, а також вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) правових актів органів державної влади [9]. Результати правоінтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України об'єктивуються у формі правоінтерпретаційних актів, що мають обов'язкове юридичне значення для адресатів. Правові акти Конституційного Суду мають науково обґрунтований характер, оскільки спираються на правову доктрину.

Доктринальне тлумачення правових актів-документів, репрезентоване у працях видатних вчених-правознавців, одержавши загальне визнання, набуває форми правової доктрини. І хоча доктринальне тлумачення норм права не має юридичної сили, тим не менш найбільш авторитетні тлумачення часто лягають в основу правоінтерпретаційних актів офіційного тлумачення. Так, думка суддів вищих судових інстанцій та Конституційного Суду України, об'єктивована у рішеннях цих судових органів чи в окремії думці судді, має науково обґрунтований характер. Тому, на думку А. Черданцева, офіційне тлумачення не в меншому ступені є науковим, ніж доктринальне, з тією лише різницею, що в актах офіційного тлумачення фіксуються тільки висновки, які розкривають зміст норми права, сама ж аргументація висновків відсутня [3, с. 492].

Обидва види тлумачення – і нормативне делеговане, і доктринальне, є важливими для реалізації правової політики, оскільки результати такого тлумачення застосовуються і у правотворчій, і у правозастосовній формі реалізації правової політики, а тому сприяють не лише реалізації правової політики, але і формуванню та подальшому корегуванню її змісту. Як слушно зауважує М. Козюбра, «хоча правотворчість не є безпосередньо функцією правозастосовних органів, однак наявність у правотлумачній діяльності елементів правотворення є об'єктивною необхідністю в діяльності конституційних судів, а також судів загальної юрисдикції, оскільки закладена в самій природі їхньої діяльності» [10, с. 260]. Така позиція є виправданою, оскільки Конституційний Суд, наприклад, своїм висновком щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157, 158 Конституції України безпосередньо впливає на зміст законопроекту. Тому вірно підмічає О. Кадикало, що Конституційний Суд у процесі інтерпретації не тільки пізнає позитивне право, але результат його інтерпретації безпосередньо впливає на юридичну політику держави [11, с. 16], а саме конституційно-правову політику.

Здійснюючи юридичне тлумачення, суб'єкти права застосовують правоінтерпретаційну техніку, що включає в себе сукупність спеціальних прийомів, способів і методів тлумачення. Водночас, як слушно зауважує А. Зубенко, у структурі інтерпретаційної техніки слід вирізняти техніку актів офіційного тлумачення та техніку актів неофіційного тлумачення норм права, які мають певні суттєві особливості, що зумовлено характерними відмінними властивостями та ознаками цих актів [12, с. 395-396]. Погоджуємося також з позицією І. Шутака, що тлумачення у праві вимагає не тільки специфічних способів і технологій тлумачення, а й відповідного методологічного підходу, оскільки тлумачення норм права не зводиться лише до розуміння текстів нормативно-правових актів [13, с. 21], якщо говорити про офіційне нормативне тлумачення Конституційного Суду та доктринальне тлумачення. Річ у тім, що теоретико-методологічні підходи щодо правильного та однакового розуміння і роз'яснення змісту правових норм формують офіційну правову доктрину, яка, своєю чергою, визначає тенденції державної правоінтерпретаційної політики.

О. Малько та В. Затонський визначають правоінтерпретаційну політику як «науково обґрунтовану, послідовну і системну діяльність державних органів та інститутів громадянського суспільства, спрямовану на визначення стратегії і тактики тлумачення юридичних норм, на створення необхідних умов для ефективної інтерпретації правових приписів» [14, с. 248]. В іншому випадку, слід говорити про тлумачення права як складовий компонент правозастосовної діяльності.

Отже, уповноважені державою суб'єкти правоінтерпретаційної діяльності, спираючись на правову доктрину, формують правоінтерпретаційну політику, яка спрямована на розробку стратегії і тактики уніфікації правових ідей щодо адекватного та однакового розуміння і застосування норм

Конституції України та норм інших правових актів всіма суб'єктами конституційного права. Засобами досягнення цілей правоінтерпретаційної політики та виконання її завдань є правова доктрина, правоінтерпретаційна техніка, інтерпретаційна практика, інформаційні ресурси та правоінтерпретаційні акти.

Досить часто в юридичній літературі лунає висловлювання про спрямованість правоінтерпретаційної політики на упорядкування практики реалізації юридичних норм на основі одноманітного розуміння і застосування «волі законодавця» чи то «сміслу і змісту істинних цілей і задач законодавця, виражених ним у нормах права» [15, с. 12]. Однак, О. Холмс зауважував з цього приводу, що «ми не вивчаємо, що законодавець мав на увазі, ми запитуємо тільки, що означає статут» [1, с. 419].

Поняття «істинності» і «правильності» в інтерпретації права по-різному сприймається дослідниками. Так, на думку А. Черданцева, до проблеми критеріїв правильності та істинності тлумачення слід підходити з позиції матеріалістичної гносеології, в якій загально визнано, що в якості такого критерію виступає практика, але не будь-яка, а суспільна, практика з перетворення природи і суспільних відносин [3, с. 486]. Натомість, А. Барак вважає, що інтерпретація не може бути визначена як «істинна» чи «помилкова» [6]. Насправді, проблема полягає, на нашу думку, у підміні поняття «верховенство права» та «політична доцільність», що нагально демонструють, наприклад, рішення Конституційного Суду України щодо змін Конституції України у 2004, 2010 та 2014 рр. І тут можна погодитися з думкою Р. Манько, що у процесі юридичної інтерпретації вирішальну роль відіграє ідеологія [16, с. 117].

Враховуючи те, що юридичне тлумачення наділяє тлумача (суддю чи вченого-юриста) дискреційними повноваженнями задля заповнення прогалін і колізій у праві, питання полягає також у межах інтерпретації права. Н. Вітрук вважав, що інтерпретатор позбавлений абсолютної свободи вибору, границі його розсуду зумовлені обов'язком, що поширюється на всіх суб'єктів конституційних правовідносин, дотримуватися Конституції і не допускати її змін під видом тлумачення [17, с. 26]. На думку А. Барака, межі інтерпретації визначаються межами тексту [6]. М. Козюбра визначає декілька критеріїв самообмеження інтерпретатора, основним з яких є права людини, який і має визначати межі судового тлумачення і правотворення [13, с. 263].

Висновки. Таким чином, інтерпретація права виступає одночасно і засобом формування змісту конституційно-правової політики держави, уповноваженими на тлумачення права суб'єктами з високим рівнем професійної правової культури і правосвідомості, і формою її безпосередньої реалізації. Правоінтерпретаційна політика дає підстави виокремити правову інтерпретацію у самостійну форму реалізації конституційно-правової політики поряд з правозастосовною формою, що має вагоме значення для належного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, розвитку громадянського суспільства та засад суверенноздатності Української держави шляхом упорядкування практики реалізації юридичних норм на основі однакового їх розуміння і застосування.

Список використаних джерел

1. *Oliver Wendell Holmes*. The Theory of Legal Interpretation. (1899). Harvard Law Review. Vol. 12. №. 6. P. 417-420. URL : https://www.jstor.org/stable/1321531?seq=1#metadata_info_tab_contents
2. *Вопленко Н. Н.* Официальное толкование норм права. М. : Юридическая литература, 1976. 120 с.
3. *Общая теория государства и права.* Академический курс в 3-х томах. Изд. 2-е, перераб. и доп. Отв. ред. проф. М. Н. Марченко. Т. 2. М. : ИКД «Зерцало-М», 2001. 528 с.
4. *Archie Zariski*. Legal Literacy: An Introduction to Legal Studies. (2014). Athabasca University Press. 220 p. URL : <https://read.aupress.ca/read/legal-literacy/section/e464ba7e-1463-48b6-8332-c7ca469fb91f>
5. *R. Dworkin*. Law as Interpretation. (1982). Texas Law Review. Vol. 60. P. 527-550. URL: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3739/dworkin.pdf?sequence=1>
6. *Aharon Barak*. Purposive Interpretation in Law. 2005. Translated by: Sari Bashi. Princeton University Press. URL : <http://assets.press.princeton.edu/chapters/s7991.pdf>
7. *Теорія держави і права : підручник / За заг. ред. О. М. Бандурки.* Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
8. *Скакун О. Ф.* Теорія права і держави : підручник. 4-те вид., стереотипне. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
9. *Конституція України.* Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. *Загальна теорія права : підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри.* К. : Ваіте, 2015. 392 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>

11. *Кадикало О. І.* Офіційне тлумачення норм конституції і законів конституційними судами (на прикладі України та країн СНД) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2010. 20 с.
12. *Зубенко А. В.* Інтерпретаційна техніка актів тлумачення норм права. Форум права. 2012. № 4. С. 395-398. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_65
13. *Шутак І. Д.* Юридична техніка тлумачення норм права. Науково-інформаційний вісник. Право. 2015. № 11. С. 18-24.
14. *Малько А. В., Затонский В. А.* Правовая политика: основы теории и практики: учебно-методический комплекс. Москва : Проспект, 2015. 352 с.
15. *Солдаткина О. Л.* Информационные ресурсы российской правовой политики: общетеоретический аспект: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Саратов, 2010. 30 с. URL : <file:///D:/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%D1%84.pdf>
16. *Mañko, R. T.* (2016). Ideology and Legal Interpretation: Some Theoretical Considerations. In *Constitutional Values in Contemporary Legal Space*. Vol. I. P. 117-126. LU Akadēmiskais apgāds. URL : https://pure.uva.nl/ws/files/9520351/Ideology_and_Legal_Interpretation.pdf
17. *Витрук Н. В.* Верность конституции основа прогрессивного развития современной России. Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право. 2008. № 8 (48). С. 23-29. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/vernost-konstitutsii-osnova-progressivnogo-razvitiya-sovremennoy-rossii>

References

1. *Oliver Wendell Holmes.* The Theory of Legal Interpretation. (1899). Harvard Law Review. Vol. 12. №. 6. P. 417-420. URL : https://www.jstor.org/stable/1321531?seq=1#metadata_info_tab_contents
2. *Voplenko N. N.* Oficial'noe tolkovanie norm prava. M. : Juridicheskaja literatura, 1976. 120 s.
3. *Obshhaja teoriya gosudarstva i prava.* Akademicheskij kurs v 3-h tomah. Izd. 2-e, pererab. i dop. Otv. red. prof. M. N. Marchenko. T. 2. M. : IKD «Zercalo-M», 2001. 528 s.
4. *Archie Zariski.* Legal Literacy: An Introduction to Legal Studies. (2014). Athabasca University Press. 220 p. URL : <https://read.aupress.ca/read/legal-literacy/section/e464ba7e-1463-48b6-8332-c7ca469fb91f>
5. *R. Dworkin.* Law as Interpretation. (1982). Texas Law Review. Vol. 60. P. 527-550. URL: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/3739/dworkin.pdf?sequence=1>
6. *Aharon Barak.* Purposive Interpretation in Law. 2005. Translated by: Sari Bashi. Princeton University Press. URL : <http://assets.press.princeton.edu/chapters/s7991.pdf>
7. *Teoriia derzhavy i prava : pidruchnyk / Za zah. red. O. M. Bandurky.* Kharkiv : Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, 2018. 415 s.
8. *Skakun O. F.* Teoriia prava i derzhavy : pidruchnyk. 4-te vyd., stereotypne. Kyiv : Alerta, 2021. 528 s.
9. *Konstytutsiia Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 # 254k/96-VR.* URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. *Zahalna teoriia prava : pidruchnyk / Za zah. red. M. I. Koziubry. K. : Vaite, 2015. 392 s.* URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>
11. *Kadykalo O. I.* Ofitsiine tлумачення норм konstytutsii i zakoniv konstytutsiinymy sudamy (na prykladi Ukrainy ta krain SND) : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.02. Kyiv, 2010. 20 s.
12. *Zubenko A. V.* Interpretatsiina tekhnika aktiv tлумачення норм права. Forum prava. 2012. # 4. S. 395-398. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_65
13. *Shutak I. D.* Yurydychna tekhnika tлумачення норм права. Naukovo-informatsiyni visnyk. Pravo. 2015. # 11. S. 18-24.
14. *Mal'ko A. V., Zatonskij V. A.* Pravovaja politika: osnovy teorii i praktiki: uchebno-metodicheskij kompleks. Moskva : Prospekt, 2015. 352 s.
15. *Soldatkina O. L.* Informacionnye resursy rossijskoj pravovoj politiki: obshheteoreticheskij aspekt: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk : 12.00.01. Saratov, 2010. 30 s. URL : <file:///D:/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%D1%84.pdf>
16. *Mañko, R. T.* (2016). Ideology and Legal Interpretation: Some Theoretical Considerations. In *Constitutional Values in Contemporary Legal Space*. Vol. I. P. 117-126. LU Akadēmiskais apgāds. URL : https://pure.uva.nl/ws/files/9520351/Ideology_and_Legal_Interpretation.pdf
17. *Vitruk N. V.* Vernost' konstitucii osnova progressivnogo razvitija sovremennoj Rossii. Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Filosofija. Sociologija. Pravo. 2008. № 8 (48). S. 23-29. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/vernost-konstitutsii-osnova-progressivnogo-razvitiya-sovremennoy-rossii>

Тернавська В. М. Інтерпретація права як форма реалізації конституційно-правової політики держави

Стаття присвячена визначенню природи інтерпретації права та її ролі у процесі реалізації конституційно-правової політики держави. Досліджуються різні методологічні аспекти поняття юридичного тлумачення та техніки інтерпретації права, а також критерії істинності і правильності тлумачення права у процесі пізнання змісту правових норм. Аналізується співвідношення категорій «правоінтерпретаційна політика» та «правоінтерпретаційна форма реалізації правової політики». Робиться висновок, що інтерпретація права виступає одночасно і засобом формування якісного змісту конституційно-правової політики, і формою її безпосередньої реалізації. Виокремлення правоінтерпретаційної форми як самостійної форми реалізації правової політики поряд з правозастосовною формою відбувається завдяки формуванню правоінтерпретаційної політики, яка спрямована на розробку стратегії і тактики уніфікації правових ідей щодо адекватного та однакового розуміння і застосування норм Конституції України та норм інших правових актів всіма суб'єктами конституційного права. Засобами досягнення цілей правоінтерпретаційної політики та виконання її завдань є правова доктрина, правоінтерпретаційна техніка, інтерпретаційна практика, інформаційні ресурси та правоінтерпретаційні акти.

Ключові слова: тлумачення права, правоінтерпретаційні акти, правоінтерпретаційна техніка, конституційно-правова політика, правоінтерпретаційна політика.

Ternavska V. M. Interpretation of law as a form of implementation of the constitutional and legal policy of the state

The interpretation of law plays a special role in the process of legal communication. Subjects of law, entering into legal relations of a certain type, interpret the content of legal norms already at the subconscious level with the aim of better satisfying their subjective rights, realization of legitimate interests and the proper implementation of legal obligations. The rule of law has general and abstract character that permit to cover a large number of specific situations, but which always differ in their individuality, their personalized nature. Taking into account this, as well as the existing shortcomings of the rule-making process, such as the presence of the vast majority of blanket and reference norms in constitutional law and non-compliance with the rules of legal technique, resulting in difficulty of expression or lack of normative definition of special legal terms, there is a need for interpretation of legal acts.

The article is devoted to determining the nature of the interpretation of law and its role in the implementation of the constitutional and legal policy of the state. Various methodological aspects of the concept of legal interpretation and techniques of interpretation of law, as well as the criteria of truth and correctness of interpretation of law in the process of learning the content of legal norms are studied. The ratio of the categories «legal interpretive policy» and «legal interpretive form of legal policy implementation» is analyzed.

It is concluded that the state-authorized subjects of legal interpretation, based on legal doctrine, form a legal interpretive policy aimed at developing a strategy and tactics for unification of legal ideas on adequate and uniform understanding and application of norms of the Constitution of Ukraine and other legal acts by all subjects of constitutional law. The means of achieving the goals of legal interpretive policy and fulfilling its tasks are legal doctrine, legal interpretation technique, interpretive practice, information resources and legal interpretative acts.

Legal interpretive policy gives grounds to single out legal interpretation as an independent form of implementation of constitutional and legal policy along with law enforcement form, which is important for proper protection of human rights and freedoms, development of civil society and principles of sovereignability of the Ukrainian state on the basis of their equal understanding and application.

Keywords: interpretation of law, legal interpretative acts, legal interpretive technique, constitutional and legal policy, legal interpretive policy.

DOI: 10.33663/2524-017X-2021-12-54